

Bijlage VMBO-GL en TL
2009

tijdvak 2

Nederlands CSE GL en TL

Tekstboekje

Elke stad zijn wolkenkrabber

(1) Bijna elke week komt er een verdieping bij. Nog even en de Boulevardtoren dichtbij het Enschedese stadshart nadert zijn
5 hoogste punt. Zijn negentig meter zal slechts een paar jaar de skyline van de voormalige textielstad in zijn eentje domineren. Als alles volgens plan verloopt, verrijst
10 verderop een grotere broer van 120 meter.

(2) In wereldsteden als Hong Kong en New York heeft gebrek aan grond geleid tot waanzinnig hoge
15 grondprijzen. De dure grond wilde men optimaal benutten en er kwamen wolkenkrabbers van honderden meters hoog. Hoogbouw in Nederland heeft met dergelijke
20 schaarste heel weinig te maken. Sterker, in veel steden geldt het omgekeerde: hoe hoger het gebouw, hoe duurder de grond. Het aantal vierkante meters kantoor-
25 of woonruimte dat erop komt te staan, is maatgevend voor de (pacht-)prijs van de grond. En toch zijn er bedrijven die zich huisvesten in kantoor-torens en zijn men-
30 sen bereid tonnen te betalen voor relatief weinig woonoppervlakte op grote hoogte.

(3) “Hoogbouw in Nederland is puur prestige”, zegt Koos Vercouteren van de Technische Universiteit Delft. “Veel steden kampen met voortdurende leegstand op hun kantorenmarkt. En toch worden er kantoor-torens gebouwd.”
40 Wabe van Enk, directeur van een

onderzoeksinstelling op het gebied van vastgoed, stelt: “Hoogbouw in Nederland is het resultaat van de manier waarop ons land wordt
45 bestuurd. Nederland kent veel relatief kleine gemeenten, die elkaar beconcurreren. Ze willen allemaal graag grond uitgeven om de gemeentekas te spekken of om werkgelegenheid aan te trekken. Daardoor wordt er heel veel gebouwd. Men bouwt soms op een minder gunstige locatie of men bouwt een complex dat
50 niet zo doordacht is.”

(4) Hoogbouw, en dan met name voor huisvesting, stond jarenlang in een slecht daglicht, omdat het in verband werd gebracht met naoorlogse nieuwbouwwijken zoals de Bijlmermeer in Amsterdam. “Grijze, eentonige gebieden aan de rand van de stad, waar weinig te beleven valt. De hoogbouw waar wij het over hebben, noem ik daarom liever ter onderscheiding wolkenkrabbers”, zegt Jan
65 Klerks van de stichting ‘Hoogbouw’. Deze stichting van architecten en bestuurders zet zich al sinds 1982 in voor de promotie van hoge gebouwen in ons land. In hun visie voegen ‘wolkenkrabbers’ een belangrijk element toe aan het Nederlandse stadslandschap.

80 **(5)** Lange tijd was in Nederland echte
hoogbouw voorbehouden aan de grote
steden. Rotterdam staat nog steeds op
nummer één, maar de kleinere steden
85 schuiven dus aan. “Er is een specifieke
markt gekomen voor wonen in een
wolkenkrabber. Die is deels ontstaan,
doordat er nu dergelijke gebouwen zijn”,
vertelt Klerks. “80 procent van de
90 mensen wil een huis met een tuin. Een
deel van de overige 20 procent wil graag
een groots uitzicht. En dan niet aan de
rand van de stad, maar bij het centrum.
Twintig jaar geleden wilde niemand in de
95 stadskernen wonen; nu wordt dat weer
populair. De stadscentra ontwikkelen
zich tot gebieden waar veel gebeurt op
allerlei terreinen: uitgaan, winkelen, ont-
spannen. Het past binnen de grootstede-
100 lijke ontwikkeling om verschillende func-
ties van de stad niet uit elkaar te trekken,
maar juist bij elkaar te brengen. In zo’n
dynamisch centrum is het prettig wonen.”
(6) Senioren willen graag onderin wonen,
105 zo leert de ervaring, om contact te hou-
den met de omgeving. Veel dertigers en
veertigers willen in hun hoogbouwwoning
juist afstand tot het stedelijk gewoel en
kiezen voor de bovenste verdiepingen.
Als je daarvoor geld hebt tenminste. Een
110 beetje appartement op hoogte kost een
paar ton.
(7) Op de kantorenmarkt is een andere
ontwikkeling gaande. In het zuiden van
Amsterdam begint een zakencentrum te
115 ontstaan. Steeds meer bedrijven zien het
als een ‘must’ om zich daar te vestigen,

met de top van Akzo Nobel als recent
voorbeeld. Wie daar gaat zitten, kiest al
snel voor een opvallend, hoog gebouw.
120 “Omdat ze duidelijk willen laten zien dat
ze er zijn”, zegt vastgoeddeskundige Van
Enk. Terwijl elders in Amsterdam
kantoorgebouwen leeg staan.
(8) Maar ook buiten Amsterdam gelden
125 deze regels. Accountants- en advies-
concern Deloitte laat in Rotterdam de
Maastoren bouwen, die met 165 meter
het hoogste gebouw van Nederland
wordt. De eerste paal is inmiddels ge-
130 slagen. De Maasstad verliest de koppos-
itie aan Utrecht als daar het plan voor
de Belle van Zuylen doorgaat: een ge-
bouwencomplex met een hoogste punt
van maar liefst 264 meter.
135 **(9)** Wanneer de Nederlandse wolken-
krabber zijn maximum bereikt? “Geen
idee”, zegt Vercouteren van de TU Delft.
Binnenkort krijgt hij de architect van de
Burj Dubai op bezoek. Als deze mega-
140 wolkenkrabber in de staat Dubai in het
Midden-Oosten gereed is, telt hij ruim
700 meter en is daarmee het hoogste
gebouw ter wereld. “Technisch is er van
alles mogelijk. In Moskou zijn zelfs plan-
145 nen voor een toren met de hoogte van
zo’n 1,6 kilometer.”
(10) Nieuw is het allemaal niet. De
bekende architect Frank Lloyd Wright
ontwierp vijftig jaar geleden al een der-
150 gelijke kolos, weet de bouwkundige
Vercouteren. “De belangrijkste vraag is:
wie kan en wil deze kolossen bouwen?”

*Naar een artikel van Niek Opten,
Eindhovens Dagblad, 7 april 2007*

Mobiele achtervolging

(1) Een mens laat steeds meer sporen achter. De technologie wordt steeds verfijnder, waardoor iedereen bijna van minuut tot minuut is te volgen. Via camera's, internetgedrag, maar bovenal door de mobiele telefoon. "Met een mobieltje ben je overal traceerbaar. De vraag is: Waar ligt de grens?"

5 **(2)** Politie en justitie maken dankbaar gebruik van de nieuwste technieken op het gebied van de mobiele telefoon. Veel misdaden worden tegenwoordig opgelost door de mogelijkheid een dader via zijn
10 mobiele telefoon op te sporen.

(3) Maar de politie heeft de mobiele telefoon ook bij de brave burger ontdekt, als middel om te helpen bij opsporing. In diverse steden, Tilburg als eerste, is een sms-alert of een sms-dienst bedacht.
15 Burgers die de politie willen helpen bij het opsporen van verdachten, hebben zich vrijwillig aangemeld. Op deze vaste groep vrijwilligers doet de politie regelmatig een beroep. Via hun mobieltje krijgen ze opsporingsverzoeken van de politie. In een wijk is bijvoorbeeld een autokraker actief. "Wie heeft iets gezien wat ons kan helpen bij de opsporing?"
20 luidt dan de boodschap via sms van de politie. De medewerking aan deze toepassing is vrijwillig.

(4) Van een andere orde is het willekeurig rondsturen van sms'jes door de politie in grote onderzoeken. Zo heeft de politie in een bekende Nijmeegse moordzaak aan alle mensen die op het moment van de moord in de omgeving aanwezig waren, via een sms-bericht gevraagd informatie te geven. De politie had daarvoor alle actieve telefoongebruikers via de provider opgespoord. Op dezelfde manier zijn tijdens en na ernstige rellen bij een voetbalwedstrijd van de Rotterdamse club Feyenoord in 2005 alle 17.000 mensen die in de buurt waren van het stadion, ge-sms't met een oproep tot medewerking.

(5) "In deze gevallen zeggen de meeste Nederlanders: 'OK, geen probleem'. Maar waar ligt de grens?", vraagt criminoloog Henk Ferwerda zich af. "Op zich is er niets tegen om techniek in te zetten bij de opsporing. Door je mobieltje ben je overal traceerbaar. Veel misdaad wordt opgelost met informatie via mobieltjes."
50

55 **(6)** Over het aantal misdrijven waarbij gebruik wordt gemaakt van telecom-gegevens en over het aantal misdrijven dat door deze informatie wordt opgelost door de politie, zijn geen gegevens openbaar. “Jammer”, vindt Gert Wabeke van het telefoonbedrijf KPN. Hij is manager van de afdeling die zich bezighoudt met het verschaffen van belgegevens aan de politie en met het aftappen van telefoons in justitieel onderzoek. Hij beschikt wel over de gegevens. “Het is zinvolle informatie. Maar we mogen er niets over zeggen. Pas in het najaar van 2007 gaat de minister van Justitie er bij de behandeling van de Telecomwet in de Tweede Kamer op in. Misschien dat dan duidelijk wordt hoe vaak de politie telecomgegevens bij ons opvraagt.”

60 **(7)** De informatie die Justitie het meest aan providers vraagt, is: “Waar bevond verdachte X zich op een bepaald moment?” Het verschaffen van die data wordt altijd getoetst aan de wet. Dat doen de officier van justitie en de rechter-commissaris die het verzoek indienen, maar de providers hebben zelf ook een afdeling die de verzoeken vergelijkt met de wet. “In principe moeten wij altijd meewerken aan dergelijke verzoeken om telecomgegevens over burgers te verschaffen. Daartoe zijn wij verplicht. Maar wij zijn ook verplicht om zelf alle verzoeken te toetsen op rechtmatigheid”, aldus de KPN-manager. De vraag waar de grens ligt bij de opsporingsbevoegdheden van Justitie, blijkt moeilijk te beantwoorden.

65 **(8)** Hetzelfde geldt voor het ongevraagd verspreiden van overheidsinformatie via de telefoon. Ook Jaap van den Herik, professor in de informatica, die zich met zijn vakgenoten in de materie heeft verdiept, heeft geen pasklaar antwoord. “De vraag waar de grens ligt voor de over-

heid zonder de privacy van burgers te schenden, kan leiden tot ingewikkelde juridische discussies. Ik denk dat die grens vaag en onduidelijk is. Je ziet dat het begrip ‘privacy’ steeds meer afbrokkelt. Zeker als je ziet hoe mensen zich via internet op allerlei manieren bekend maken en daar geen problemen mee hebben. Kijk, bij een grote brand vindt niemand het erg om een sms te krijgen met de mededeling naar binnen te gaan en de ramen en deuren te sluiten. Maar, stel je voor, er is ergens een brug afgesloten. Wil je dat ook weten? Als je de hele dag overspoeld wordt met zogenaamd nuttige berichten van de overheid, dan is het gewoon spam. Spam via je mobieltje.”

100 **(9)** Van den Herik voorziet veranderingen in de toekomst. “Ik denk zeker dat de overheid zichzelf beperkingen zal gaan opleggen en het middel alleen bij grote calamiteiten zal gebruiken. Daarnaast zal er iets van ‘profilering’ bij de burgers komen met behulp van filters op de mobieltjes. Mensen die bijvoorbeeld wel verkeersinformatie willen ontvangen, maar niet het weerbericht, kunnen dat zelf op hun mobieltje instellen. Uiteindelijk zal het anti-spam beleid het wel winnen. Dus de angst dat we straks overspoeld zullen worden met ongewenste sms’jes, is niet gegrond.”

105 **(10)** Wel zal volgens Van den Herik de politie steeds meer bevoegdheden gaan krijgen: “Kijk bijvoorbeeld maar naar de Verenigde Staten. Daar mag de politie veel meer op het gebied van opsporing en het gebruik van telecomgegevens. Zij mogen veel verder gaan bij het afluisteren en bij het opvragen van belgedrag. Justitie kan daar zelfs creditcards van mogelijk verdachte personen laten blokkeren. De trend is dat wij in Europa ook die kant op gaan.”

*Naar een artikel van Tanja Kits,
BN/De Stem, 11 mei 2007*

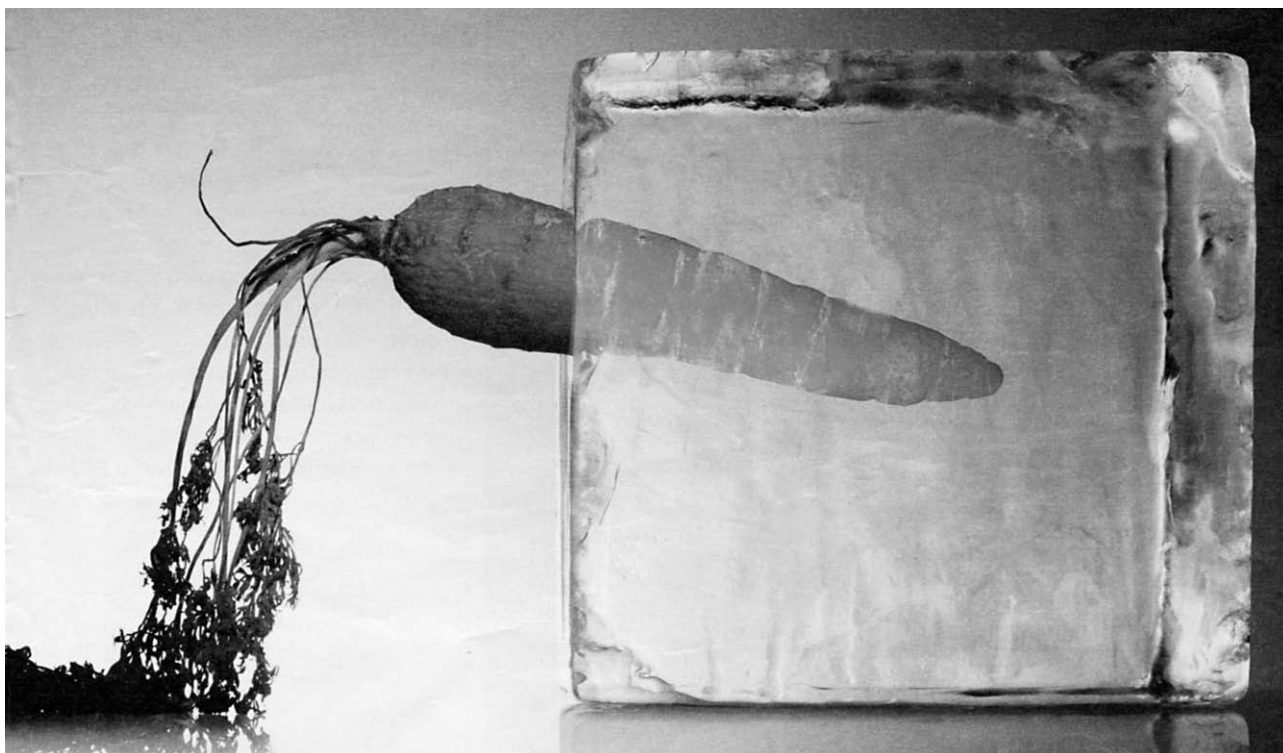
**Verse
groenten
verliezen hun
vitamines.**

**Diepvries-
groenten
niet.**

Vanaf het moment dat groenten worden geoogst, verliezen ze vitamines.

Bij Iglo worden alle groenten razendsnel ingevroren, zodat u altijd kunt genieten van verse groenten.

Meer informatie? Kijk dan op www.iglo.nl

Altijd het beste vers in huis

*Naar een advertentie in AllerHande
van Albert Heijn, augustus 2007*

Op schoolkamp gaan er géén mobieltjes mee

(1) Voor sommige ouders is het even schrikken als hun kind op schoolkamp gaat en het mobieltje thuis moet blijven. En de kinderen stappen met een 'kaal' gevoel de bus in, zo gewend zijn ze aan de voortdurende aanwezigheid. Toch zien steeds meer scholen er streng op toe dat de mobieltjes thuis blijven als de klas op kamp gaat. Er zijn zelfs scholen die de leerlingen fouilleren voor vertrek.

(2) "Het mobieltje lijkt wel een verlengde navelstreng", aldus Carola Siebeling van basisschool de G.Th. Rietveldschool in Badhoevedorp. "Het is juist heel goed voor kinderen om een paar dagen onder elkaar te zijn. Het vervelende is dat kinderen snel naar huis bellen als er iets is en voor je het weet staan de ouders op de stoep." Directeur Wim Wagenaar van dezelfde school werd het gebel naar huis tijdens het driedaags schoolreisje ook helemaal zat: "Dan kwam ik op school ouders tegen van wie een kind op kamp was en kreeg te horen dat het eten gisteravond niet zo lekker was. Een schoolkamp is een speciaal gebeuren, waarbij je als groep onder elkaar bent en dat moet zo blijven."

(3) Carola Siebeling heeft zelf een dochter in groep acht op de school, maar vindt het overdreven dat de leerlingen bellen. "Het is ook een kwestie van opvoeden. Als kinderen tegenwoordig een leuke band hebben, pakken ze hun mobieltje en vader of moeder komt onmiddellijk aangereden. Vroeger liep je met de fiets naar huis en daar was echt niets mis mee." De Rietveldschool heeft onder druk van dit alles toch maar voor een tussenoplossing gekozen. De mobieltjes gaan in

een doos en rond etenstijd komen ze er even uit en mag er gebeld worden.

(4) "Juist kinderen met heimwee moeten geen mobieltje meenemen", vindt Rinie Hendriks van het Utrecht-Zuidcollege voor vmbo. "Dan is het effect weg." 'Zijn' tweede klassen gaan ieder jaar een week op kamp en slapen in tenten. Hendriks: "Voor sommige kinderen is het de eerste keer dat ze een paar dagen van huis zijn. Juist bij heimwee is het in het belang van het kind als het niet onmiddellijk naar huis kan bellen. Het kind moet leren dat je ook naar de begeleiding kunt stappen of naar een klasgenoot. Het is belangrijk dat de kinderen leren problemen eerst zelf op te lossen. Die kampen zijn bedoeld als een groepsgebeuren en het werkt verstorend als ze ieder ogenblik met anderen aan de telefoon hangen. En als ze het ding bij zich hebben, gaan ze bellen ook."

(5) Ook op het winterkamp in Drenthe van de derdeklassers van het Stedelijk Gymnasium in Leiden blijven de mobieltjes thuis. Het zijn overlevingskampen met een speciale gedachte, aldus coördinator Nicoline van Nieuwkerk:

75 “De opvoedkundige achtergrond is dat ze het moeten doen met wat de school aanbiedt. Ze gaan terug naar basisvaardigheden. Daar horen geen mobieltjes bij.” De kampen worden in februari gehouden waarbij de leerlingen in tenten slapen en lange stukken lopen met kompas. Bij problemen wil de school dat ze zelf daar iets op verzinnen en niet naar huis gaan bellen.

80 **(6)** Wordt er gesmokkeld door de Leidse scholieren? Van Nieuwkerk: “Het begin van het kamp is een heel ritueel waarbij bagage wordt nagekeken op eten en mobieltjes. En de leerlingen worden ook gefouilleerd. Kinderen worden wel heel inventief. Er is wel eens een stuk witte chocolade in de vorm van een stuk zeep meegegaan. Dat vatten we natuurlijk sportief op. Ouders die een dag van tevoren iets verstopten langs de route, vinden we niet sportief. De straf is altijd: afpakken.”

95 **(7)** Een paar jaar geleden gingen de mobieltjes van de leerlingen van het St. Ignatiusgymnasium in Amsterdam nog mee op werkweek naar het waddeneiland Schiermonnikoog. Biologie-leraar Kees Bogert: “Er kwamen leraren terug die zeiden dat ze nooit meer mee wilden. Die hadden geen nachtrust gehad. De leerlingen gingen el-

kaar bellen vanaf de slaapzalen. Dachten we net dat het ergens rustig was, liepen ze over naar een andere zaal. Je bent de grip kwijt. We werken in groepen en het is dan heel verleidelijk om naar anderen te gaan bellen en sms'en, maar dat is storend voor de groep. Het is een sociaal gebeuren en als ze de hele tijd bellen, zijn ze niet bezig met wat ze moeten doen. We houden ieder jaar een nachtelijke speurtocht. Twee jaar geleden gingen kinderen voor de grap naar huis bellen om te zeggen dat ze helemaal verdwaald waren. Ongeruste ouders belden toen de beheerder van de kampeerboerderij midden in de nacht wakker. Gelukkig nam die het sportief op. Of ze bellen elkaar tijdens de speurtocht. Mobieltjes halen het avontuur eruit.”

110
115
120
125
130
135
(8) De straf op het St. Ignatius is volgens de docenten zelf streng. Wie toch een mobieltje bij zich heeft, wordt op de boot naar huis gezet. In de bus op de heenweg is er wel een laatste kans om het ding in te leveren. Dat leverde dit jaar toch nog een zak vol op. En na afloop? “Niemand had het gevoel dat ze het mobieltje hadden gemist. De kinderen vonden het ‘ook wel rustig’.”

Naar een artikel van Monique de Heer, Trouw, 3 juni 2006

De teksten die voor dit examen gebruikt zijn, zijn bewerkt om ze geschikt te maken voor het examen. Dit is gebeurd met respect voor de opvattingen van de auteurs. Wie kennis wil nemen van de oorspronkelijke teksten, raadplege de vermelde bronnen.

De Cevo is verantwoordelijk voor vorm en inhoud van dit examen.